JĒKABS PRIMANIS

PĒTERBURGAS KARA MEDICĪNAS AKADEMIJAS NOZĪME MEDICĪNAS ATTĪSTĪBĀ LATVIJĀ

REDAKCIJAS PIEZĪMES

Izcilais latviešu anatoms un antropologs, Latvijas Universitātes anatomijas profesors Jēkabs Primanis (1892—1971) bija Pēterburgas Kara medicīnas akadēmijas absolvents un šis ievērojamās Krievijas medicīnas augstskolas profesionālo līmeni un zinātniskās tradīcijas vērtēja ļoti augsti. Viņš, tāpat kā P.Sņikers, P.Stradiņš, K.Rudziņis, M.Veidemanis, J.Libietis, J.Romans u.c., piederēja pie Pēterpils latviešu studentu korporācijas "*Fraternitas Petropolitana*" (dib. 1896), kuru vēlāk, Rīgā, pēc J.Primaņa priekšlikuma pārdēvēja par "*Fraternitas Metropolitana*". Mūža pēdējos gados J.Primanis, būdams Pitsburgas universitātes emeritēts profesors, bija iecerējis plašu pētījumu par latviešu mediķiem, kas guvuši augstāko izglītību Pēterburgā. Emigrācijā šo materiālu bija grūti savākt, tādēļ prof. J.Primanis vairākus gadus sarakstījis ar dažiem kolēģiem Latvijā (ari ar J.Stradiņu), kuri viņam palīdzēja materiāla savākšanā. Prof. J.Primaņa raksts pirmoreiz publicēts Ņujorkā žurnālā "*Universitas*" (1970, nr.26, 42.—51.lpp.).

Šajā izdevumā raksts publicēts pēc prof. J.Primaņa manuskripta oriģināla, ko viņš 1970. gadā atsūtīja J.Stradiņam. Autora teksts nav labots. Nav arī komentāru, kaut gan atsevišķi autora sniegtie fakti un secinājumi būtu koriģējami. Prof. J.Primaņa raksts uzlūkojams ne tik daudz kā vēsturisks pētījums, bet kā laikabiedra liecība un laikmeta dokuments.

Pirms Latvijas valsts nodibināšanas latviešu ārstu vecākā paaudze medicīnisko izglītību ieguva galvenokārt Tērbatas Universitātē. Šini ziņā otrā vietā bija Pēterburgas Kara medicīnas akadēmija. Ši iestāde dažādā ziņā atšķiras no visām pārējām Krievijas augstākajām medicīnas izglītības iestādēm. Vispirms uzņemšana Akadēmijā notika uz ģimnāzijas diplomu konkursa pamata, t.i., tani iekļūt varēja ģimnāziju absolventi ar izcilām sekmēm. Neilgi pirms I pasaules kara to skaits, kas gribēja iestāties Akadēmijā, bija ļoti prāvs, un tādēļ izredzes iekļūt tani bija gandrīz vienīgi tiem, kas ģimnāziju bija absolvējuši ar caurmēra sekmju atzīmi ne mazāku par 4,75 katrā priekšmetā. Otrkārt, pirms pārbaudes atbilda aktīvās kara klausības veselības prasībām. Tikai tos, kas izturēja diploma konkursu, kam bija laba veselība un, kas varēja pierādīt, ka

ne viņos, ne arī viņu priekštečos kopš ceturtais paaudzes nav ebreju asiņu piejaukuma, uzņēma Akadēmijā un nosauca par tās studentiem vai audzēkņiem. Tā bija augsti kvalificēta un speciāla studentu izlase. Studiju ilgums Akadēmijā bija pieci gadi. Tā kā Akadēmija atradās Kara ministrijas pārziņā kā viena no tās daļām, tad tās klausītāji skaitījās kā aktīvā kara dienestā esošie un tiem obligāti bija jāvalkā noteiktas uniformas. Kā ikdienas, tā arī parādes uniforma bija jāiegādājas studentiem pašiem. Parādes uniformu pirmo reizi viņi lietoja, nododot zvērestu Akadēmijā pēc uzņemšanas. Uniformā bija zināma atšķirība starp divu pirmo un trīs beidzamo kursu studentiem. Pirmo divu gadu studentiem bija jānēsā pie sāniem rapierim līdzīgs zobens, ko krieviski sauca par "špāgu", bet vecāko kursu audzēkņiem – parastais virsnieku zobens. Šim klausītāju divām grupām arī uzpleči bija dažādi. Tiesiskais stāvoklis pirmo divu kursu studentiem bija pielīdzināts junkuru jeb kara skolu audzēkņu stāvoklim, un tādēļ tiem arī bija pienākums sveicināt visus virsniekus, turklāt, sveicinot ģenerāļus un admirāļus, vajadzēja nostāties "frontē", kas bija Krievijā īpatnējs sasveicināšanās veids. Sākot ar trešo kursu, klausītāji bija pielīdzināti t.s. oberoficieru stāvoklim, un tādēļ tiem bija visas virsnieku tiesības, ieskaitot kapteiņa pakāpi. Katram Akadēmijas kursam Kara ministrija piekomandēja vienu virsnieku, ko sauca par "kursa oficiieri". Tas bija katra attiecīgā kursa studentu tiešais priekšnieks, kas rūpējās arī par sava kursa klausītāju disciplīnu. Visas lekcijas un praktiskie darbi bija jāapmeklē obligāti. Tos klausītājus, kas neattaisnojama iemesla dēļ to nedarija, dažādi sodīja. Visstingrākais sods bija ievietošana uz noteiktu laiku kādā Kronštates cietokšņa karceri. Katra mācību gada beigās, lai pārietu uz nākošo kursu, bija jānoliek eksāmeni visos tajos priekšmetos, ko attiecīgajā gadā mācīja. Pēc piektā kursa eksāmenu sekmīgas nolikšanas studentiem piešķīra ārsta grādu. Tiem absolventiem, kas vēlējās vēl papildināties kādā zinātniskajā nozarē, bija jāsaņem kopējā rakstvērdarbā par tematu, ko tiem uzdeva Akadēmijas mācību spēku padome. Vienīgi šī darba labākos autorus paturēja Akadēmijas darbā. Vasaras brīvlaikā pirmā kursa studentiem bija obligāti jāpavada divi mēneši kādā karaspēka pulka nometnē, kur viņi iepazinās ar karavīru disciplīnu un dzīvi. Pārējo kursu klausītājiem pēc pašu izvēles vasaras brīvlaikā vismaz divi mēneši bija jāstrādā kādā kara hospitālī.

Kas latviešus pievilka Akadēmijā? Vispirms tas, ka tā bija viena no vislabākajām Krievijas medicīniskajām izglītības iestādēm, jo par mācību spēkiem tajā strādāja daudzi slaveni krievu profesori zinātnieki, piemēram, histologs A.Maksimovs, fiziologs I.Pavlovs, farmakologs N.Kravkovs, ķirurgi S.Fjodorovs, N.Veljaminovs un V.Opels, ortopēds H.Turners, psihiatrs V.Behterevs un vēl daudzi citi. Otrkārt, Akadēmijā varēja studēt, kā saka "uz kroņa rēķina", jo pēc pirmā pusgada jeb semestra tie klausītāji, kas

vēlējās, varēja saņemt valsts vai pareizāk sakot, Kara ministrijas (armijas vai flotes) stipendiju. Ar šo stipendiju varēja ļoti labi iztikt, jo stipendiātiem nebija jāmaksā studiju nauda. Par saņemto stipendiju ikvienam studentam pēc Akadēmijas absolvēšanas vajadzēja noteiktu laiku strādāt par ārstu armijā vai flotē. Minētos uzņemšanas, studiju un pārējos noteikumus Akadēmijā ieviesa 1912./13. mācību gadā pēc tam, kad tās klausītāji bija demonstrējuši un dažādi protestējuši pret pastāvošajiem Akadēmijas noteikumiem, it sevišķi pret virsnieku sveicināšanu. Sakarā ar šādu klausītāju rīcību Akadēmija visus klausītājus izslēdza un darbību pārtrauca. Bet drīz vien pēc tam tie klausītāji, kas vēlējušies studijas turpināt, uz jaunizstrādātiem noteikumiem tika atkal uzņemti atpakaļ. Tomēr diezgan daudzi klausītāji Akadēmiju pametuši un aizgājuši studēt citur. Tā, piemēram, uz Tērbatas Universitāti bija aizgājuši studēt ap simts klausītāju. To skaitā arī divi latvieši: Fricis Andreika no otrā kursa un Juris Krauklis no ceturtā kursa (vēlāk pēc studijām viņš ir bijis Kuldīgas aprīņķa ārsts un ticis deportēts 1941.g. 13./14. jūnijā). To klausītāju vietā, kas Akadēmiju atstājuši, tika uzņemti citu universitāšu medicīnas fakultāšu studenti. Tādēļ Akadēmija pēc neilga laika atkal varējusi uzsākt savu normālo darbības gaitu. Vai Akadēmijas darbībā pirms 1912./13. gada vēl ir notikušas ievērojamas pārmaiņas, nav zināms. Daudz kas tās darbībā mainījies pēc Krievijas revolūcijas, t.i., komunisma laikā. Par Akadēmijas mācību spēkiem un studentiem tad varējuši būt visu tautību piederīgie un arī sievietes. Tad atkal ir grozīti klausītāju uzņemšanas, studiju un pārējie noteikumi. Kādi pašreiz ir Akadēmijā šie noteikumi, nav zināms. Beidzamais ārsts izlaidums ar vecajiem 1912./1913.g. noteikumiem ir noticis 1918.g. martā. Tad beidzamo reizi Akadēmijas absolventu ārsta diploms vēl apzīmogots ar cara laika zīmogu – divgalvaino ērgli, kam apkārt bija vecais uzraksts – Ķeizarkā Kara Medicīnas Akadēmija. Šajā izlaidumā bija divi latvieši: Reinholds Sņikers un šo rindiņu rakstītājs.

Cik pavisam latviešu Akadēmijā studējuši un cik no viņiem to absolvējuši, nav zināms, jo šini ziņā tagad nav pieejami attiecīgie Akadēmijas dokumenti. Var sacīt, ka latviešu klausītāju skaits Akadēmijā līdz I pasaules karam nav bijis liels. Vienīgi tieši pirms šī kara, t.i. 1914.g. rudenī, Akadēmijā par studentiem uzņemti 10 latvieši. Datus par visvecākajiem Akadēmijas latviešu studentiem un par tās latviešu absolventiem un ārstiem ir sakopojis korporācijas "Lettonia" filistrs māc. Fricis Milenbachs, bijušais Jelgavas vidusskolu ticības mācības skolotājs. Viņa dati publicēti grāmatā "Latvieši un latvietes Krievijas augstskolās", kas iespiesta Jelgavā 1908. gadā H.Alunāna spiestuvē Lielajā ielā Nr.21. Datus, kas attiecas uz Akadēmijā studējošiem latviešiem līdz 1907. gadam (kad grāmata nodota iespiešanā), man atsūtīja

korporācijas "Talavija" filistrs A.Sietiņsons, kura īpašumā ir minētās grāmatas fotokopija. Par to izsaku viņam sirsnīgu pateicību. Šinī grāmatā ir īsi un nepilnīgi dati par 20 latviešiem, kas studējuši Akadēmijā pagājušā gadu simteni. Fr.Milenbacha datus par šiem latviešiem atzīmēšu šeit tā, kā tie atrodami minētajā grāmatā.

1. Balodis Pēteris dzimis Vidzemē kā pareizticīgo priestera dēls. Beidzis Rīgas Garīgo semināru. Pēterb. kara med. akad., tad 1858.g. *univers. nat.* Ilgus gadus pavadījis Sībirijā.
2. Biezais Fridrihs dzim. 1882.g. 17.sept. Pēterburgā. Pēterb. Kara med. akad. 1904—07. D. Ārsts Lodzā. Med. žurn. "Vračebnaja Gazeta" korespondents. Laidis klajā: "Vlijanie rentgenovskich lučei na stoikost krasnich i bielich tielec".
3. Bērziņš Hugo dzimis Vidzemē, Alūksnē. Pēterb. med. akad. D. Kara ārsts.
4. Bērziņš Jānis dzim. 1875.g., no Pleskavas. Pēterb. med. akad. 1895—1900. D. Kara ārsts Liepājā.
5. Grundulis Nikolajs dzim. 1873.g. Pēterb. med. akad. 1896—1901. D. Kara ārsts Plockā.
6. Kalniņš Kārlis dzim. 1884.g. 6.dec. Vitebskas gub. Gorodokas apr. Višedskas pag. Novoku mājās. Pēterb.med.akad. 1904.—
7. Korps Arturs dzim. Pēterburgā. Pēterb. med. akad. 1906.—07., jur. 1907.—
8. Lejiņš Morics dzim. 29.nov. 1858.g. Vidzemē, Valmieras apr. Vecates draudzē; saimnieka dēls. Pēterburgā nat. 1881.—84., mil. akad. med. 1884.—88. D. 1889.—94. kara ārsts Viļņā, no 1894. gada Rīgā, arī fizikālās terapijas kabineta īpašnieks.
9. Libietis Jānis dzim. 31.okt. 1885.g. Valkas apr. Trikātas draudzes Vecbrenguļu Rama mājās. Pēterb. med. akad. 1905. — Līdzdarbojies žurnālā "Pēterburgas Vēstnesis".
10. Liepiņš Aleksandrs dzim. 1874.g. Rīgā; ierēdņa dēls, Pēterb. med. akad. 1892.—97. D. No 1898. gada ārsts Rīgā. Piedalījies krievu-japāņu karā.
11. Ozols (vārds nav uzrādīts), Pēterb. med. akad. 1906.—07., psihol. 1907. —
12. Martinsons Jānis dzim. 24.sept. 1859.g. Pēterb. mil. akad. 1883.g. D., *Dr. med.* 1888. gadā. Ārsts Liepājā (1896—97.), pēc tam kara ārsts Minskā un Bobruiskā.
13. Sentels Kārlis dzim. 5.jūnijā Rīgā. Pēterb. med. akad. 1906.—

14. Ramans Jēkabs dzim. 27. janvārī 1886.g. Dobeles apr. Salgales draudzes Emburgas Bačās. Pēterb. med. akad. 1905.— (No 1906.g. arī Pollaka mūzikāli dramatiskosursos.)

15. Šķipsna (vārds nav uzrādīts), Pēterb. med. akad. 1907.g. —

16. Skrinda Antons dzim. 2. oktobrī 1881.g. Vitebskas gub. Daugavpils apr. Liksnas draudzes Liepas Mukānu ciemā. Pēterb. med. akad. 1902.— Darbojies pirmajā latgaliešu avīzē "Gaisma".

17. Sņikers Pēteris, dzim. 25. nov. 1875.g. Vidzemē, Rīgas apr. Skultes Kazbulu mājās. Pēterb. med. akad. 1896.—1901. D., Dr. med. Trīs gadus atstāts akadēmijā tālākai zinātniskai izglītībai, no 1905. gada ārsts Rīgā. Disertācija: "K voprosu o suščnostiji *Lichen scrophulosorum*". "Iodipin v terapii sifilisa" (Izvest. Imp. Med. Akad., 1904). "Spalvaini cilvēki" (Pēterb. Avīzes pielik., 1900).

18. Summents Kārlis dzim. 1861.g. Pēterb. med. akad. 1895. D. Kara ārsts Varšavā.

19. Treknais Voldemārs dzim. 1877.g. Vidzemē. Pēterb. med. akad. 1896.—1901. D. Kara flotes ārsts Kronštātē.

20. Ūdris Jānis dzim. 30. augustā 1886.g. Cēsu apriņķa Lazdonas draudzes Praulienas Šivenās. Pēterb. mil. med. akad. 1906.—

Piezīme: aiz studiju gadiem iespiestais burts D. nozīmē diplomēts, t.i., augstskolu beidzis ar grādu. Ja aiz gada skaitļa ir svītra, tas nozīmē, ka grāmatas iespiešanas laikā vēl studijas turpina.

No šī saraksta redzams, ka medicīnas studijas pārtraukuši divi, studijas turpina astoņi, bet pārējie desmit ir jau ārsti un strādā galvenokārt par ārstiem. Tādēļ jādomā, ka daudzi no šiem ārstiem studiju laikā ir bijuši Akadēmijas stipendiāti. Redzams arī, ka daļa viņu it sevišķi pēc obligātā kara dienesta ir strādājuši par praktiskajiem ārstiem dažādās Latvijas pilsetās. Tā kā kopš Fr.Milenbacha grāmatas publicēšanas ir pagājuši jau vairāk nekā 60 gadu, tad neviens no viņa sarakstā minētajiem Akadēmijas audzēkņiem nav starp dzīvajiem un to dzīves gaitas datus iespējams papildināt tikai nedaudziem: Jānim Bērziņam, Jānim Libietim, Jēkabam Romanam un Pēterim Sņikeram.

Jānis Bērziņš. Kad pirmā pasaules kara laikā 1915.g. formēja latviešu strēlnieku bataljonus, tad viņu iecēla par strēlnieku 1.brigādes ārstu. Vācu armijai 1917.g. okupējot Latviju, Jānis Bērziņš kopā ar strēlniekiem aizbraucis uz Krieviju. Pēc Krievijas revolūcijas, kad latviešu sarkanarmijas pulki 1918.g. beigās un 1919.g. sākumā iesaistojuši Latvijā, viņš ir to kara sanitārās daļas priekšnieks. Bet, kad sarkanarmijai 1919.g. Latvija jāatstāj, Jānis Bērziņš kopā ar to atkal nokļūst Krievijā. Pēc pirmā pasaules kara beigām viņš repatriējās uz Latviju, dzīvoja Liepājā un jādomā, ka tur arī nomira.

Jānis Libietis. Lauksaimnieka dēls. Beidzis 1905.g. Tērbatas reālskolu ar zelta medaļu. Tajā pašā gadā uzņemts Pēterburgas kara medicīnas akadēmijā. Pēc tās absolvēšanas 1911.g. sācis strādāt par kara ārstu Volinijas leibgvardes pulkā Varšavā, kā arī dažādās Varšavas kara slimnīcas nodaļās. 1914.g. ar savu pulku aizgājis uz fronti. 1916.g. beigās pārcelts uz Rīgas latviešu strēlnieku kara sanitāro daļu. 1919.g. iecelts par pulkvežleitnantu, par Ziemeļlatvijas brigādes ārstu. Vienlaikus vadījis arī Latvijas Sarkanā Krusta Valkas slimnīcu. Pēc demobilizācijas 1920.g. dzīvojis Valkā, kur līdz 1928.g. vadījis pilsētas slimnīcu, bijis aprīķa un skolu ārsts, kā arī nodibinājis ārsta privātpraksi. 1928.g. iecelts par Ķemeru sēravotu iestādes direktoru, rūpējies par tās izveidošanu. Pēc J.Libieša iniciatīvas ir uzbūvēta moderna Ķemeru viesnīca ar peldiestādi, kas sāka darboties 1935. gadā. No 1928. gada līdz 1944. gadam viņš bijis Ķemeru balneoloģijas iestādes direktors (izņemot laiku no 1940.g. 1.jūlijam līdz 1941.g. 1. jūlijam). Trimdā uz Vācijas devies kopā ar ģimeni 1944.g. rudenī. No 1945. līdz 1946. gada septembrim strādājis par ārstu Libekas latviešu slimnīcā. Pēc tam izceļojis uz Zviedriju, kur miris Stokholmā 1946. gada 12. novembrī. J.Libietis ir bijis "*Fraternitas Metropolitana*" goda filistrs.

Jēkabs Romans (Fr.Milenbacha sarakstā viņš atzīmēts kā "Ramans"). Par viņu nav daudz papilddatu. Nav zināms, kad viņš beidzis Akadēmiju, kā arī ko un kur viņš pēc tam Krievijā strādājis. Nav arī zināms, kad viņš atgriezies Latvijā. Ir gan zināms, ka pēc atgriešanās Latvijā J.Romans strādājis Rīgas pilsētas I slimnīcā par rentgenologu, bet nav zināms, kad viņš tur sācis un kad beidzis strādāt. 1944.g. viņš palika Rīgā. Tūlīt pēc kara līdz pat savai pāragrai nāvei 1947. gadā viņš kā docents vadījis Rentgenoloģijas katedru LĻU Medicīnas fakultātē. Apbedīts Rīgas Meža kapos. J.Romans ir korporācijas "*Fraternitas Metropolitana*" goda filistrs.

Pēteris Sņikers ir viens no vecākajiem Akadēmijas pazīstamākajiem latviešu ārstiem. Pēc Akadēmijas absolvēšanas 1901.g. viņš konkursa kārtā atstāts uz 3 gadiem Akadēmijā papildināties ādas un veneriskajās slimībās pie ievērojamā krievu dermatologa prof. T.Pavlova. 1904. gadā P.Sņikers ieguvis *Dr. med.* grādu un kādu laiku bijis prof. T.Pavlova asistents. No 1905. gada līdz 1914. gadam viņš vadījis Rīgas kara slimnīcas ādas un venerisko slimību nodaļu. Pirmā pasaules kara sākumā P.Sņikers ir bijis par galveno ārstu vairākos frontes hospitāļos, bet pēc tam, 1915. gadā, latviešu strēlnieku 2. brigādes ārsts. 1916. gadā Tērbatas Universitāte viņu ievēlējusi par privātdocentu ādas un veneriskajās slimībās un sakarā ar to viņš lasījis lekcijas par sifilisu līdz 1918. gadam. Jau 1912. un 1913.g. P.Sņikers rakstījis presē, ka Tērbatas Universitātes Medicīnas fakultāte būtu pārceļama uz Rīgu, kur jau bija uzbūvēta Rīgas pilsētas II slimnīca un bērnu (Armitsteda) slimnīca un, kur

bija daudz vairāk slimnieku nekā Tērbatā. Viņš ir bijis ļoti aktīvs LU un tās Medicīnas fakultātes organizēšanā. Jau 1919.g. viņš ir viens no Medicīnas fakultātes organizētājiem. 1919. gadā viņš ir viens no šīs fakultātes četriem pirmajiem mācības spēkiem. Tajā pašā gadā P.Sņiķers tiek ievēlēts par jaunāko docentu ādas un veneriskajās slimībās. 1921. gadā viņš avansējis par vecāko docentu un 1923. gadā par profesoru. Ādas un venerisko slimību kliniku, ko viņš pats bija izveidojis, viņš vadījis vairāk nekā 20 gadu. Vienlaikus ar darbu Latvijas Universitātē P.Sņiķers ir bijis no 1919. gada līdz 1933. gadam ārsts ģenerālis, Kara sanitārās pārvaldes priekšnieks. 1933. gadā viņš atstājis kara dienestu, lai nodotos vienīgi darbam Medicīnas fakultātē. No 1933. gada līdz 1936. gadam un no 1937. gada līdz 1939. gadam viņš bijis Medicīnas fakultātes dekāns. P.Sņiķers publicējis 33 zinātniskus darbus savā specialitātē, galvenokārt par lepru, ādas tuberkulozi un ādas vēzi, arī par sifilisu. Viņš daudz rakstījis populārus rakstus vietējos laikrakstos par savas specialitātes aktuāliem jautājumiem. P.Sņiķers 1921. gadā nodibinājis venerisko slimību apkarošanai organizāciju "Baltais Krusts", bijis tās ilggadējs priekšnieks. No 1937. gada "Baltais krusts" darbojās kā Veselības veicināšanas biedrības sekcija. 1944. gada rudenī, kad Krievija okupēja Latviju, P.Sņiķers palika dzimtenē, jo cerēja, ka varbūt vēl varēs satikt savu vienīgo dēlu Alfu, ko deportēja 1941.g. 13./14. jūnija naktī, bet tas nepiepildījās. Pēc LU Medicīnas fakultātes darbības atjaunošanas 1944. gada novembrī P.Sņiķers atkal, kā raksta P.Stradiņš, strādājis savā specialitātē līdz 1944. gada 5.decembrim, kad acis slēdzis uz mūžību. Viņš apglabāts Rīgas Meža kapos un uz viņa kapa kopīgas Medicīnas fakultāte uzlikusi piemiņas plāksni. P.Sņiķers bija liels mākslas cienītājs un mākslas darbu kolekcionārs. Savu māju Mežaparkā un lielo gleznu kolekciju (370 gleznu) viņš ar testamentu novēlējis LU Medicīnas fakultātei. Par šo atstāto mantojumu Medicīnas fakultāte sastādījusi aktu 1944. gada 16. decembrī. P.Sņiķers bijis arī ļoti aktīvs korporācijas "*Fraternitas Metropolitana*" (agrāk "*Fraternitas Petropolitana*") izveidošanā un to dažādā veidā pabalstīja. Viņš bija tās filistru biedrības priekšnieks.

Kā nākošie Akadēmijas latviešu audzēkņi jāmin Jēkabs Dille, Voldemārs Ozols un Jānis Zirnis, kas uzsākuši studijas 1908. gadā, t.i., tajā gadā, kad publicēta Fr.Milenbacha grāmata.

Jēkabs Dille dzim. 1888.g. 24.decembrī. Par viņu ir maz datu. Nav zināms, kurā gadā un kuru ģimnāziju viņš absolvējis. Tā kā viņš studējis vienā kursā ar V.Ozolu, tad jādomā, ka J.Dille iestājies Pēterburgas Kara medicīnas akadēmijā 1908. gadā un absolvējis to 1914. gadā. Drīz pēc tam mobilizēts un aizsūtīts uz Tiflisu Kaukāzā, kur kā ārsts kapteinis ieceris par vecāko ārstu Donas kazāku (jātnieku) pulkā. Šis pulks Krievijas revolūcijas sākumā aizsūtīts

uz fronti pret turkiem. J.Dille pēc I pasaules kara strādājis kādā slimnīcā Krimā. Nav zināms, kad viņš atgriezies Latvijā, bet ir zināms, ka viņš obligāto kara klausības dienestu nokalpojis par vecāko ārstu jātnieku pulkā Daugavpili. Pēc tam pārnācis uz Rīgu un bijis Fiziskās audzināšanas institūta direktors, bet nav zināms no kura laika līdz kuram laikam. Pēc tam strādājis par 3.slimokases uzticības ārstu (nav zināms no kura laika līdz kuram laikam), bet Ulmaņa laikā no šīs ārsta vietas atstādināts. Sakarā ar to sācis nodarboties ar privātpraksi Rīgā. 1941. gada 13./14. jūnijā no dzīvokļa deportēts ar visu ģimeni. Ir zināms, ka J.Dille no deportācijas atgriezies Latvijā, bet nav zināms, kad tas noticis. Viņš strādājis laukos par kolchoza ārstu apm. 12 kilometrus no Rūjienas. Miris 1960. gada vasarā Rūjienā ar trieku; apglabāts Rīgas Meža kapos.

Voldemārs Ozols dzim.1887.g. 9. augustā Rīgā kā Feniksa fabrikas priekšstrādnieka dēls. Absolvējis Rīgas Nikolaja ģimnāziju 1908. gadā ar medaļu. Tajā pašā gadā iestāties Pēterburgas Kara medicīnas akadēmijā, kuru 1914. gadā absolvējis ar uzslavu. Pirmā pasaules kara sākumā, kad vairāki Rīgas kara hospitāļa ārsti tiek mobilizēti, V.Ozols pildījis ārsta pienākumus šās slimnīcas ķirurģiskajā nodaļā. Drīz vien arī viņš (1914.g.) tiek mobilizēts un nosūtīts uz Tiflisu Kaukāzā, kur iedalīts par ārstu kapteini, par vecāko ārstu Kubanās Plastunu kazaku bataljonā, ko aizsūta uz fronti, karot pret turkiem. 1917. gadā V.Ozols piekomandēts Tiflissas kara sanitārajai pārvaldei. 1920. gadā jūlijā viņš atgriežas Rīgā un viņam jānokalpo obligātais kara dienests Latvijas armijā. Pēc mobilizācijas 1920. gada 4.augustā viņš vispirms strādā Rīgas kara slimnīcā, bet pēc tam, sākot no 1921.g. 1. augusta, par vecāko ārstu Valmieras pulkā. No kara dienesta atvaļināts 1922.g. 24. martā. Pēc tam strādājis divus gadus par Rīgas aprinča ārstu un vairākus gadus bijis uzticības ārsts 3.slimokasē. Ārstējot slimokases darbu, V.Ozols uzsācis privātpraksi. Vācu okupācijas laikā viņš ir bijis Valsts ierēdņu slimokases uzticības ārsts un šo amatu turpinājis līdz savai miršanas dienai 1943.g. 1. decembrī.

Jānis Zirnis. Dzimšanas datums nav zināms. Cēlies no trūcīgas ģimenes. Nav zināms kuru ģimnāziju un kad absolvējis. Studējis kopā vienā laikā ar diviem iepriekšējiem Akadēmijas audzēkņiem, t.i., no 1908. gada, bet tā kā studiju laikā saslimis ar tuberkulozi un ārstējies kādā Somijas sanatorijā, tad Akadēmiju beidzis vēlāk, laikam 1915. vai 1916. gadā. Vairāk datu nav.

1911. gadā Akadēmijā iestājušies 2 latvieši: Eričis Andreika un Reinholds Sņikers.

Eričis Andreika dzim. 1891.g. 29. jūlijā Zemgalē, Elejas pag. Uskurēnos. Absolvējis Jelgavas ģimnāziju 1911. gadā ar zelta medaļu. Tajā pašā gadā iestāties Akadēmijā, kurā studējis līdz 1913. gada 30. martam, kad pārgājis studēt medicīnu Tērbatas Universitātē.

Reinholds Sņķers dzim. 1893.g. 6. decembrī Skultes pag. Mežgailos kā lauksaimnieka dēls. Viņš ir Pētera Sņķera jaunākais brālis. Reinholds Sņķers absolvējis Rīgas Nikolaja ģimnāziju 1911. gadā ar zelta medaļu. Tajā pašā gadā iestājies Akadēmijā. Pirmā pasaules kara laikā viņš bijis 8. Valmieras latviešu strēlnieku pulka ārsts. Ārsta diplomu ar uzslavu ieguvis Akadēmijā 1918. gada 12. martā. Pēc tam kādu laiku strādājis Akadēmijā pie prof. Vojačeka ausu, kakla un deguna slimību klinikā, tad mobilizēts un iesaistīts par vecāko ārstu kādā latviešu sarkano strēlnieku pulkā, ar kuru ieradies 1919. gada sākumā Rīgā, kad Latviju centās okupēt Krievija. Kad 1919. gada vasarā sarkanā armija piespiesta Latviju atstāt, R. Sņķers aizbraucis tai līdzī uz Krieviju. Pēc Pirmā pasaules kara, 1920. gadā, viņš atgriezies Latvijā. No 1920. gada līdz 1922. gadam ārsts Rīgas pilsētas bērnu slimnīcas ķirurģiskajā nodaļā. No 1922. līdz 1923. gadam papildinājis ausu, kakla un deguna slimības Berlīnes universitātē. Pēc tam sācis strādāt par šo slimību speciālistu Rīgas pilsētas I slimnīcā un Bērnu slimnīcā. R. Sņķers izveidojis un vadījis Rīgas pilsētas I slimnīcā Latvijā pirmo ausu, kakla un deguna slimību nodaļu, kas oficiāli sākusi darboties 1928. gadā. Vairākkārt papildinājis savā specialitātē Vācijā un Austrijā. *Dr. med.* grādu ieguvis LU 1930. gadā, ievēlēts par privātdocentu 1931. gadā, par docentu 1934. gadā, bet par profesoru – 1938. gadā. No 1933./34. māc. gada ausu, kakla un deguna slimību priekšmets ieviests LU Medicīnas fakultātes programmā kā obligāts. Kā neobligātu priekšmetu R. Sņķers to jau sācis lasīt 1926. gadā. 1944. gada rudenī viņš kopā ar ģimeni atstājis Latviju un devies trimdā uz Austriju. No turienes 1949. gadā izceļojis uz Ameriku. Sakarā ar Amerikas noteikumiem, viņš kā ārzemnieks nav dabūjis darbu savā specialitātē, bet bijis jādarbojas kādā dienvidu štatā par psihiatru. Tas atstājis uz R. Sņķeri visai smagu iespaidu. Sakarā ar smadzeņu asinsvadu priekšlaicīgu sklerozi viņš savu darbu vairs nav varējis veikt un tādēļ to atstājis 1953. gada sākumā. Pēc tam viņš dzīvojis Čikāgā pie savas vecākās māsas, kur arī miris 1953. gada novembrī. R. Sņķers publicējis vairākus darbus savā specialitātē. Viņš ir korporācijas "Tervetia" saimes filistrs.

Nākošie latvieši, kas iestājušies Akadēmijā, ir Aleksandrs Šmits (1912.g. rudenī), Jēkabs Primanis (1913.g. pavasarī) un Pāvils Mucenieks (1913.g. rudenī).

Aleksandrs Šmits dzim. 1892.g. 19. martā Kurzemē, Tukuma apriņķī kā lauksaimnieka dēls. Absolvējis reālskolu Ventspilī 1911. gadā un studējis medicīnu Akadēmijā no 1912. gada līdz iesaukšanai kara dienestā 1916. gada maijā. Tad strādājis trīs gadus par jaunāko ārstu Krievijas armijā. 1919. gada pavasarī pēc Krievijas revolūcijas A. Šmits strādājis par jaunāko ārstu 7. latviešu strēlnieku pulkā. Vēlāk strādājis latviešu strēlnieku divīzijā par pulka jaunāko ārstu, tad par brigādes pārsienamā punkta priekšnieka palīgu un beidzot par

brigādes lazaretēs vecāko ārstu. 1921. gada pavasārī atgriezies Pēterburgā un turpinājis studijas Akadēmijā. Pēc Akadēmijas absolvēšanas 1922. gadā viņš atstāts uz 3 gadiem pētniecības darbā bioķīmijas katedrā. Līdz 1927. gadam A.Šmits ir bijis šīs katedras asistents, pēc tam līdz 1935. gadam tās vecākais asistents. Strādājot bioķīmijas katedrā, viņš pētījis aizkuņģa dziedzera hormona insulina ķīmiju un bioķīmiju. Uz A.Šmita pētījumu pamata un viņa vadībā fabrika "Farmakon" sākusī 1928. gadā Krievijā ražot insulīnu no liellopu aizkuņģa dziedzēriem. No 1936. līdz 1945. gadam viņš bijis Bioķīmijas katedras vadītājs I.Mečņikova Ļeņingradas slimnīcā. Šajā laikā A.Šmits pētījis vitamīnu ķīmiju, tehnoloģiju un klīnisko pielietošanu. 1941. gadā viņš publicējis monogrāfiju "Askorbīnskābe, tās daba un nozīme dzīvā organismā". Par askorbīnskābes sintezēšanu rūpnieciskā veidā A.Šmitam 1951. gadā piešķirta PSRS valsts prēmija. 1945. gadā viņš atgriezies Latvijā un no 1946. gada ir bijis LVU Medicīnas fakultātes un no 1950. gada Rīgas Medicīnas institūta Bioķīmijas katedras vadītājs. Pēc atgriešanās Latvijā tūlīt ievēlēts par Padomju Latvijas Zinātņu Akadēmijas pilntiesīgu biedru. 1946. gadā A.Šmits noorganizējis Uztures institūtu un to vadījis līdz 1950. gadam. Bez tam noorganizējis un vadījis Latvijas bioķīmiķu biedrību. A.Šmita izveidotā un vadītā bioķīmiķu skola sekmīgi strādā par parenterālās barošanas problēmām un par olbaltuma un vitamīnu savienojumiem. A.Šmits ir viens no labākajiem latviešu bioķīmiķiem.

Jēkabs Prīmanis dzim.1892.g. 12. martā Rīgas apr., Ādažu pag. Sautiņu mājās kā lauksaimnieka dēls. Absolvējis Rīgas Nikolaja ģimnāziju 1911. gadā. Studējis medicīnu no 1911. gada līdz 1913. gadam Tērbatas Universitātē. 1913.g. pavasarī iestāties Akadēmijā, kur studijas turpinājis līdz 1916. gada maijam, kad iesaukts kara dienestā par ārstu Baltijas jūras flotē līdz 1917.g. beigām. 1918.g. sākumā atgriezies Pēterburgā un tā paša gada 12. martā ieguvis Akadēmijā ārsta grādu ar uzslavu. Pēc Akadēmijas absolvēšanas atgriezies Latvijā un strādājis vienu gadu par ārstu Ādažu pagasta Jaunciemā pie Ķīsezera. No 1919. gada jūlija līdz maijam bijis 3. Jelgavas kājnieku pulka vecākais ārsts. Tūlīt pēc tam sācis strādāt kā anatoms LU Medicīnas fakultātē. Sākumā kā asistents, apstiprināts 1920.g. 1. maijā, tad ievēlēts par prozektoru (1922—1925), par privātdocentu – 1927. gadā, par vecāko docentu 1929.g. profesors no 1932.g. septembra līdz 1944.g. augustam. Dr. med. grādu ieguvis LU 1926. gada 15. decembrī. Kā Rokfelleras fonda stipendiāts no 1925.g. 15. janvāra līdz 1926.g. 1. augustam papildinājis anatomijā, embrioloģijā un histoloģijā Mičiganas universitātē Amerikā un Minchenes universitātē Vācijā, bet 1927. gadā Prāgā Čehu universitātē. J.Prīmanis bijis LU Medicīnas fakultātes anatomijas katedras vadītājs no 1929. līdz 1944. gadam, Medicīnas fakultātes dekāns – no 1939. gada līdz 1940. gadam un no 1941. līdz

1943. gadam. Darbojoties par anatomijas katedras vadītāju, J. Prīmanis ir veicinājis plašu latviešu antropoloģisko pētīšanu, publicējis vairākus darbus par anatomiju, embrioloģiju un antropoloģiju, kā arī sarakstījis pirmo latviešu anatomijas vārdnīcu. Par darbu "Latviešu ķermeņa uzbūve latvju dainās" viņš saņēmis 1930. gadā Kr. Barona prēmiju. J. Prīmanis aktīvi darbojies Latvijas bioloģijas biedrībā, Latviešu ārstu biedrībā un Veselības veicināšanas biedrībā. Viņš piedalījies arī Latviešu konversācijas vārdnīcas izstrādāšanā, rakstot par anatomijas un antropoloģijas jautājumiem. No 1938. līdz 1940. gadam bijis Veselības veicināšanas biedrības Tautas dzīvā spēka pētīšanas institūta vadītājs. No 1922. līdz 1944. gadam lasījis Latvijas Mākslas akadēmijā lekcijas par plastisko anatomiju. J. Prīmanis ir korporācijas "*Fraternitas Metropolitana*" filistrs. 1944. gada rudenī devies trimdā uz Vāciju. Tur sākumā, līdz II pasaules kara beigām, strādājis par zinātnisko asistentu Jēnas universitātē. Pēc tam bijis no 1945. g. augusta līdz 1948. g. oktobrim UNRRA un pēc tam IRO ārsts: vadījis medicīnisko aprūpi vairākās lielās bēgļu (DP) nometnēs un dažās to slimnīcās angļu okupācijas zonā. 1948. gadā, no marta līdz jūnija beigām, bijis bēgļu (DP) ārstu, zobārstu un farmaceitu kontroles jeb "skrīninga" komisijas priekšsēdis angļu okupācijas zonā – viņš pārbaudīja medicīnu dokumentus. No 1946. līdz 1948. gadam darbojies par anatomu Baltijas universitātes Medicīnas fakultātē. 1948. gada rudenī viņš izceļojis uz Ameriku, kur strādājis Pitsburgas universitātes Medicīnas fakultātē par anatomijas profesoru no 1948. gada līdz pat aiziešanai pensijā 1964. gadā. Šajā laikā J. Prīmani Amerikas medicīnas studentu apvienības Pitsburgas Medicīnas fakultātes studenti vairākkārt cildinājuši kā labāko šīs fakultātes mācības spēku ar godalgu "zelta ābols". Amerikā darbojoties, J. Prīmanis publicējis vairākus darbus savā specialitātē. Kad 1947. g. vasarā emigrējušo Latviešu ārstu un zobārstu kongress Eslingenā (Vācijā) nodibināja Latviešu ārstu un zobārstu apvienību (LAZA), tad J. Prīmanis tika ievēlēts par šīs apvienības priekšsēža biedru. Šajā amatā viņš ir vēl joprojām. Bijušie LU Medicīnas fakultātes dekāni J. Prīmanis un prof. H. Budulis ir izsnieguši daudziem Latviešu ārstu un zobārstu apvienības biedriem apliecinājumus par viņu studiju gaitām Latvijā. Pēc prof. H. Buduļa nāves šo darbu J. Prīmanis turpinājis viens pats. Šīs apliecinājumus daudziem ir pavērušas durvis prakses tiesību iegūšanai Amerikā un citās valstīs.

Pāvils Mucenieks dzim. 1891. g. 27. septembrī Pļaviņās kā pasta puisi dēls. 1913. g. pabeidzis Rīgas Aleksandra ģimnāziju ar sudraba medaļu. Tajā pašā gadā iestājies Akadēmijā, kurā 1917. g. ieguvis ārsta grādu ar uzslavu. Pirmā pasaules kara beigu posmā ir bijis ārsts 2. latviešu strēlnieku brigādes lazaretē, 3. Kurzemes un 4. Vidzemes strēlnieku pulkā. No 1918. līdz 1919. gadam ārsts Alūksnē. 1919. gadā brīvprātīgi iestājies Latvijas nacionālajā armijā un strādājis par ārstu Rīgas kara slimnīcā, pēc tam Latgales divīzijas lazaretē Rēzeknē līdz 1920. gada beigām. 1921. gadā P. Mucenieks ir LU Medicīnas

fakultātes asistents propedeutiskās ķirurģijas katedrā. 1925. gadā ieguvis LU *Dr. med.* grādu un 1927. gadā ievēlēts par privātdocentu. Kā privātdocents viņš lasījis lekciju kursu par tuberkulozes slimnieku operatīvo ārstēšanu. Vienlaikus viņš operējis Bīķernieku tuberkulozes sanatorijas slimniekus. P.Mucenieks pirmais ieviesa 1928. gadā Latvijā torakoplastikas operāciju plaušu slimnieku dziedināšanai. Tajā pašā gadā viņš apstiprināts par Rīgas pilsētas 1 slimnīcas 2. ķirurģiskās klinikas virsārstu. Šo kliniku viņš vadījis no 1928.g. līdz 1939. gadam. Tā bija viena no priekšzīmīgākajām klīnikām. 1940. gada aprīlī P.Mucenieku ievēlēja par LU ārkārtas profesoru. Rīgā, Valdemāra ielā, viņš bija izveidojis un vadījis pats savu ķirurģisko privātkliniku. Viņa rokas veikušas daudzas smagas un ļoti sarežģītas operācijas. P.Mucenieks bija pēc dabas kluss, ļoti apdāvināts un ļoti daudz strādāja. Laikā, kad viņš pats sāka nopietni slimot ar sirdi no pārmērīgā darba, viņš nedomāja par atpūtu un mieru, bet turpināja rūpēties par saviem pacientiem. Savā straujajā ārsta ķirurga darbā P.Mucenieks ātri sadega, nesasniedzot pat 50 gadu vecumu. Viņš mira ar sirdstrieku Rīgā 1940. gada 7. maijā. Apglabāts Varakļānu kapu kapličā, ko pats palīdzējis veidot un celt. P.Mucenieks publicējis aptuveni 20 zinātniskus darbus par gremošanas orgānu ķirurģiju, plaušu tuberkulozes operatīvo ārstēšanu, plastisko ķirurģiju un neiroķirurģiju. P.Mucenieks ir viens no pirmajiem korporācijas "Tervetia" goda filistriem.

Kā jau minēts, pirms I pasaules kara, 1914. gada rudenī Akadēmijā iestājušies 10 latvieši (Pēteris Ārons, Pēteris Ceļinskis, Džindža (priekšvārds nav zināms), Gedimins Ebels, Voldemārs Gludiņš, Jānis Jēgermanis, Andrejs Kaņepējs, Jēkabs Knostenbergs, Eduards Pumpurs un Pauls Stradiņš). Kara laikā, 1915. gadā Akadēmijā iestājies Kārlis Veidemanis, 1916. gadā – Jānis Kārkliņš un 1917. gadā – Kristaps Rudzītis. Par Pēteri Āronu, Pēteri Ceļinski, Džindžu un Andreju Kaņepēju tikpat kā nekādu datu nav. Vienīgi Dr. J.Knostenbergs atceras, ka viņa skolas biedrs Pēteris Ārons studējis sekmīgi, bet no trešā kursa piepēši "pazudis" un Akadēmijā vairs nav ieradies. Viņš domā, ka P.Ārons vai nu esot pārtraucis studijas vājas veselības dēļ, vai arī tās turpinājis citur.

Dr. Andrejs Kaņepējs (kas sācis studēt kopā ar daudziem pārējiem) esot atgriezies Rīgā 1922. gadā un strādājis par rentgenologu Sarkanā krusta slimnīcā. Miris ļoti jauns ar tuberkulozi 1924. vai 1925. gadā.

Gedimins Ebels. Par viņu ļoti maz ziņu. Dzimis 1895. gadā Cēsu apriņķī. Pēc studijām Pēterpili Latvijā atgriezies 1921. gadā. Nav zināms, kad viņš beidzis Akadēmiju. Rīgā viņš strādājis par speciālistu bērnu slimībās. Kad Krievija 1944. gadā okupēja Latviju, G.Ebels palika Rīgā. Pirmajos pēckara gados viņš ir vadījis LVU Medicīnas fakultātes Bērnu slimību katedru. Saslimis ar smadzeņu trieku, bijis pa daļai paralizēts un tādēļ pēdējos 10—12 mūža gadus nav aktīvi darbojies. Miris 1967. gada 8. novembrī Rīgā, apbedīts Meža kapos. Viņa dēls Ivars ir ievērojams bērnu ārsts, Rīgas Medicīnas institūta docents.

Voldemārs Gludiņš dzim. 1889.g. 25. jūnijā Kurzemē, Vairpodes pagasta Alupu mājās kā lauksaimnieka dēls. Absolvējis Liepājas ģimnāziju 1910. gadā. Studējis vienu gadu (1911./12.g.) farmāciju Pēterburgas universitātē. Pēc tam studējis medicīnu vienu semestri Tērbatas Universitātē. 1914.g. rudenī iestājies Akadēmijā. Vasaras brīvlaikā strādājis Helsingforsas kara slimnīcā.

Akadēmijā ieguvis ārsta grādu 1918. gadā rudenī. Pēc tam aizbraucis uz Omsku, Sibīrijā, kur strādājis Kolomzinā par ambulances vadītāju. Tur ticis mobilizēts un strādājis par ārstu ģen. Kolčaka armijā. Pēc ģen. Kolčaka armijas sakāves V.Gludiņš atgriezies atkal Kolomzinā, kur strādājis par ārstu līdz 1921. gadam. Šajā pašā gadā atgriezies Latvijā. Drīz ievēlēts par Durbes (pie Liepājas) rajona ārstu un Durbes slimnīcas vadītāju. Šajā darba vietā viņš strādājis līdz savai nāvei 1938. gada 25. jūlijā. V.Gludiņš ir bijis divus gadus par Durbes pilsētas galvu. Bez tam viņš darbojies par Lauku un mazpilsētu ārstu biedrības priekšnieku, kā arī par Latvijas Sarkanā krusta un 15. Liepājas aizsargu pulka ārstu. V.Gludiņš ir bijis "*Fraternitas Metropolitana*" korporācijas saimes goda filistrs.

Jānis Jēgermanis dzim. 1895.g. 15. martā. Ārsta grāda diplomu ieguvis Akadēmijā 1919. gadā. Pilsoņu kara laikā darbojies par ārstu sarkanarmijā. Pēc atgriešanās Latvijā bijis asistents LU Medicīnas fakultātes propedeutiskās ķirurģijas klīnikā pie prof. J.Alkšņa, vēlāk pie prof. J.Jankovska. No 1936. gada līdz mūža galam vadījis Rīgas pilsētas I slimnīcas I. ķirurģisko nodaļu. Publicējis zinātniskus rakstus, piem., par kaulu lūzumiem, zarnu aizsprostojumiem.

Jēkabs Knostenbergs dzim. 1893. gada 30. augustā Vidzemē, Blomes pagasta Kaikas mājās kā lauksaimnieka dēls. Absolvējis Rīgas Pilsētas ģimnāziju ar medaļu 1914. gadā. Tajā pašā gadā iestājies Akadēmijā. Sakarā ar I pasaules karu studiju gaita bijusi nelīdzena un grūta: ziemā studijas, pavasari eksāmeni, bet vasaras brīvlaiku vajadzējis pavadīt frontē. Pēc Krievijas revolūcijas dzīve Pēterburgā bijusi smaga. Tādēļ J.Knostenbergs ar nodomu pabeigt studijas kādā Vācijas universitātē atgriezies Rīgā, kura tāpat kā visa Baltija, bijusi vāciešu okupēta. Apstākļi tomēr bijuši tik nelabvēlīgi, ka šo nodomu vajadzējis atmet. Kad vācieši saskaņā ar Versaļas diktātu, sākuši Latviju atstāt, viņu vietā tūlīt sākusi ieplūst Krievijas armija ar sarkanajiem latviešu strēlniekiem priekšgalā. Tad J.Knostenbergs atkal devies atpakaļ uz Pēterburgu un turpinājis studijas Akadēmijā. Nodibinoties Latvijas valstij, viņš pārvarot dažādas grūtības, atgriezies sirmajā Rīgā. Turpinādam studijas LU Medicīnas fakultātē, J.Knostenbergs ieguvis ārsta grāda diplomu 1924. gadā. Studiju laikā no 1921. gada līdz 1924. gadam viņš strādājis par subasistentu Higiēnas katedrā. Pēc studijām, 1925. gadā un 1926. gadā, bijis ārsts 10. Aizputes kājnieku pulkā Daugavpilī un vēlāk 2. Ventpils pulkā Liepājā. Pēc tam demobilizējies

un strādājis (1927—1930) par draudzes ārstu Velēnas draudzē Ziemeļvidzemē, aprūpējot trīs pagastus, trīs skolas un nespējnieku namu iemītniekus. 1931. gadā uzsācis ārsta privātpraksi Rīgā un turpinājis to līdz 1944. gadam. Šajā laikā J.Knostenbergs bijis vairākos amatos. Bijis slimokases ārsts, skolas ārsts Rīgas pilsētas kurlmēmo skolā, lasījis lekcijas par rūpniecības higiēnu Rīgas arodskolā, vēlākā laikā bijis sanitārārsts Rīgas pilsētas Veselības pārvaldē. Kad vācieši 1944. gada rudenī sākuši Latviju atstāt, J.Knostenbergs evakuējies uz Sudētiiju (Vācijā). Vācijas armijai atstājot Sudētiiju, viņš pārvietojies uz Bavāriju, uz amerikāņu okupācijas zonu. Dzīvojot bēgļu (DP) nometnē, viņš strādājis par nometnes ārstu. No Vācijas izceļojis uz Austrāliju 1949. gada rudenī. Jaunajā dzīves vietā J.Knostenbergs pārdzīvojis lielas grūtības sakarā ar svešiem apstākļiem, nepierasto klimatu, vietējās valodas neprasaņas dēļ, bet it sevišķi tādēļ, ka ārzemju ārstiem Austrālijā praktizēšana ar likumu noliegta, kamēr nav izturēti noteikti eksāmeni. Tāpēc J.Knostenbergs varējis iesaistīties vienīgi vienkāršā un smagā fiziskā darbā. Septiņus gadus viņš strādājis par ostas strādnieku Adelaides ostā. Tagad J.Knostenbergs ir pensijā un pavadā vecumdienas savā mājā, ko nopelnījis ar smago darbu ostā.

Eduards Pumpurs dzim.1894.g. 14. aprīlī. Iestājies Akadēmijā 1914. gada rudenī. Nav zināms, vai viņš ārsta diplomu ieguvis Akadēmijā vai LU Medicīnas fakultātē. Pēc ārsta grāda iegūšanas strādājis par vecāko ārstu Jātnieku pulkā Daugavpilī. Kad Krievija okupēja Latviju, viņš kopā ar šo pulku pārgājis uz Rīgu. 1941. gada 13./14. jūnija naktī viņš deportēts uz Krieviju. Pēc vairākiem gadiem atkal atgriezies Latvijā, dzīvojis Rīgā, saņēmis pensiju. Miris Rīgā, apbedīts Meža kapos. E.Pumpurs bijis korporācijas "*Fraternitas Metropolitana*" filiistrs.

Pauls Stradiņš dzim.1896.g. 17. janvārī Jēkabpils apriņķī Viesītē kā namdara dēls. Absolvējis Rīgas Aleksandra ģimnāziju kā izcils skolnieks 1914. gadā. Tā paša gada rudenī P.Stradiņš sācis studēt medicīnu Akadēmijā. 1915. gadā un 1916. gadā viņš strādājis par praktiku krievu armijas ķirurģiskajās lazaretēs Rietumu, pēc tam Dienvidu (Persijas) frontē, bet 1917. gadā par ārsta vietas izpildītāju, pārzinājis ķirurģisko un arī ausu, kakla un deguna slimību nodaļu Vladivostokas cietokšņa hospitālī. 1919. gadā P.Stradiņš pēc Akadēmijas beigšanas uz konkursa pamata atstāts papildināties piecus gadus kliniskajā un zinātniskajā darbā Hospitālās ķirurģijas klinikā pie slavenā prof. S.Fjodorova. Līdztekus darbam šajā klinikā viņš strādājis no 1921. gada līdz 1923. gadam arī Pēterburgas Fizikālās terapijas institūtā. P.Stradiņa pirmie zinātniskie darbi veltīti centrālo un perifēro nervu bojājumiem un to vēlinām komplikācijām. 1923. gadā viņš Akadēmijā ieguvis *Dr. med.* grādu. Sākot ar 1919. gadu viņš

interesējies arī par spontāno gangrēnu un tās ārstēšanu, it sevišķi ar periarteriālo simpatektomiju. Lai varētu labāk novērot asinsrites un citas pārmaiņas, P.Stradiņš līcis šo operāciju izdarīt sev pašam. Pēterburgas periodā viņš interesējies arī par asins pārliešanas problēmu, kuņģa čūlas neiroģenās dabas izcelšanos, proteīnterapiju ķirurģijā un citiem jautājumiem. 1923. gada decembrī viņš atgriezies Rīgā. No 1924. gada 1. janvāra sācis strādāt LU Medicīnas fakultātes ķirurģiskajā klinikā par asistentu. Vienlaikus ar darbu klinikā P.Stradiņš nokalpojis arī obligāto kara dienestu kā ārsts 6. Rīgas kājnieku pulkā. Ar Medicīnas fakultātes ieteikumu Rokefellera fonds P.Stradiņam piešķīris stipendiju uz diviem gadiem zinātniskam komandējumam uz ārzemēm. Šā komandējuma laikā viņš strādājis Amerikā slavenajā Maijo ķirurģiskajā klinikā Ročesterā un Londonā prof. Čoisa klinikā. 1927. gada 20. novembrī P.Stradiņš aizstāvējis savu otro disertāciju un ieguvis LU Medicīnas fakultātē *Dr.med.* grādu. 1928. gadā viņš ievēlēts par privātdocentu, 1930.g. par docentu, bet 1933.g. par profesoru. P.Stradiņš darbojies LU Medicīnas fakultātē (1950.g. tā nosaukta par Rīgas Medicīnas institūtu) no 1924.g. līdz mūža pēdējai dienai 1958. gada 14. augustā, t.i., vairāk nekā 34 gadus. Viņš bijis lielisks lektors, labs pedagogs un radošs savā daudzpusīgajā zinātniskajā darbā. P.Stradiņa publicēto zinātnisko darbu skaits ir ap 80. No 1931. gada viņš ir bijis Rīgas pilsētas II slimnīcas (tagad P.Stradiņa Valsts klīniskā slimnīca) direktors.

Līdztekus darbam Medicīnas fakultātē P.Stradiņš ir bijis Veselības veicināšanas biedrības (dib.1937.g.) organizators un priekšsēdis. Šī biedrība propagandēja veselības aizsardzības nozīmi un popularizēja medicīniskās zināšanas.

P.Stradiņš sevišķi daudz darījis jaundabīgo audzēju apkarošanas labā. Sakarā ar to viņš 1938. gadā Rīgā noorganizējis un vadījis modernu vēža slimnīcu Talsu ielā. Viņa zinātniskajos darbos tad bija vērojams pagrieziens no neiroķirurģijas uz onkoloģiju.

Kad II pasaules karā vācieši okupēja Rīgu, P.Stradiņu uz neilgu laiku atstādināja no visiem amatiem un arestēja vienīgi par to, ka viņš kādā ārstu sapulcē bija labvēlīgi izteicies un aizstāvējis medicīnas sasniegumus Krievijā un rūpējies par ievainotajiem krievu karavīriem. Pēc Krievijas karaspēka iesaļošanas Rīgā 1944. gada rudenī P.Stradiņš turpinājis darboties par Rīgas II slimnīcas galveno ārstu līdz 1947. gadam. LU Medicīnas fakultātes dekāna pienākumus viņš izpildījis 1944. gada rudenī. Pateicoties viņa lielajām pūlēm Medicīnas fakultātes darbību izdevies atjaunot jau 1944. gada novembrī. P.Stradiņš to veicis, konsolidējot Latvijā palikušos agrākos mācības spēkus, kā arī pieaicinot palīgā vairākus jaunus ārstus, kas aizstājuši tos mācību spēkus, kuri fronteī tuvojoties, bija atstājuši Latviju.

Visievērojamākais P.Stradiņa mūža darbs ir medicīnas vēstures muzeja radīšana. Pie tā viņš strādājis gandrīz 30 gadus un tajā ielicis daudz pūļu, enerģijas, laika un visai prāvus līdzekļus. P.Stradiņš savācis ne vien Latvijā, bet arī apceļojot Krieviju un citas valstis, daudzus un retus pagātnes medicīnas priekšmetus, kam liela kultūrala un audzinoša vērtība. Tas ir tiešām apbrīnojams darbs, ko viņš veicis gandrīz viens pats. 1957. gadā P.Stradiņš savu bagāto un reto kolekciju dāvinājis Latvijas valstij. Šī kolekcija kļuva par pamatu Rīgā izveidotajam Medicīnas vēstures muzejam, kas nosaukts dāvinātāja vārdā. Tagad šis muzejs ir viens no plašākiem šāda veida muzejiem pasaulē. P.Stradiņa raksti par medicīnas vēsturi pieder viņa mūža pēdējām posmam.

Padomju Latvijas Zinātņu akadēmija P.Stradiņu ir ievēlējusi kā vienu no saviem pirmajiem pilntiesīgajiem biedriem. Viņš ir bijis daudzu starptautisko medicīnas biedrību loceklis, plaši pazīstams ārpus Latvijas. Būdams ārsts ar augstu ētiku, viņš nekad nav skatījies uz savu pacientu tautību, ticību, turību vai politisko pārliecību, bet rūpējies par visiem vienlīdzīgi ar lielu atbildības sajūtu un pienākuma apziņu. Kaut arī P.Stradiņš augstu pacēlies pāri šauram nacionālismam, viņam tomēr bija tuva latviešu tauta, kurai viņš kalpojis ar lielu pašuzupurēšanos. Viņš ir viens no izcilākajiem latviešu ārstu saimes locekļiem. P.Stradiņš ir korporācijas "*Fraternitas Metropolitana*" filistrs.

Kārlis Mikelis Veidemanis dzim. 1895.g. 7. aprīlī Rīgā. Ar izcilām sekmēm absolvējis Rēveles Nikolaja ģimnāziju 1915. gadā un tā paša gada rudenī iestājies Akadēmijā. 1916.g. vasarā strādājis latviešu strēlnieku pulka lazaretē Rīgas frontē. Pēc viena gada studijām Akadēmijā 1917. gadā strādājis kādā divīzijas lazaretē frontes tuvumā. 1918. gada pavasarī sakarā ar grūtiem dzīves un studiju apstākļiem pārtraucis studijas Akadēmijā un atgriezies pie vecākiem Rēvelē. 1918. gada beigās, vācu okupācijas karaspēkam atstājot Igauniju un krievu armijai tuvojoties Rēvelei, K.Veidemanis 1919. gada sākumā iestājies Igaunijas nacionālajā armijā par jaunāko ārstu. 1919.g. beigās strādājis par jaunāko ārstu Latvijas nacionālās armijas tanku divīzijā. No 1921. gada bijis Latvijas armijas sapieru bataljona vecākais ārsts. Vienlaikus K.Veidemanis turpinājis studijas LU Medicīnas fakultātē. 1923. gadā demobilizējies, tad arī ieguvis LU Medicīnas fakultātē ārsta grādu. Pēc tam strādājis par asistentu Tiesu medicīnas katedrā. Šajā laikā viņš strādājis arī par palīgu tiesu ārstam Dr. Žiglēvicam, bet pēc tiesu ārsta Dr. Lokenberga nāves bijis pilntiesīgs tiesu ārsts. 1929. gada 13.februārī ieguvis Dr. med. grādu. 1930. gadā K.Veidemanis ievēlēts par privātdocentu, bet 1937. gadā – par docentu un Tiesu medicīnas katedras vadītāju. Par profesoru strādājis no 1940. gada līdz 1944. gadam. Ievēlēts par brīvās Latvijas Medicīnas fakultātes beidzamo dekānu 1943. gadā. Piedalījies LU padomes pēdējā sēdē 1944.g. 28. septembrī, t.i., LU dibināšanas atceres dienā. Tūlīt pēc tam kopā ar kundzi atstājis Rīgu un devies

uz Kurzemes cietoksni, kur strādājis par ārstu Irlavas slimnīcā. Sakarā ar sarkanarmijas iebrukumu Jelgavā 1944.g. jūlija beigās, viņš bijis Rīgā, atšķirts no bērniem, kas atradušies Jelgavas tuvumā. K.Veidemaņa kundze gājusi bojā 1944. gada beigās, pārejot frontes līniju, lai meklētu bērnus. Tagad bērni atrodies Latvijā. K.Veidemanis 1945. gada martā saslimis ar vēdertifu un pēc mēneša (1.aprīli) miris. Viņš publicējis 24 zinātniskus darbus. Bijis korporācijas "*Fraternitas Metropolitana*" saimes loceklis, no 1928. gada – filistrs.

Jānis Kārklīņš dzimis lauksaimnieka ģimenē Jaunburtņieku pag. Naubodu mājās. Beidzis Rīgas Nikolaja ģimnāziju ar zelta medaļu 1916. gadā. Tā paša gada rudenī sācis studēt medicīnu Akadēmijā. 1918. gada pavasarī sakarā ar jūku un bada laikiem studijas pārtraucis un atgriezies mājās. 1919.g. vasarā mobilizējies Ziemeļlatvijas armijā un ieskaitīts kā ārstniecības darbinieks Valmieras kara slimnīcā. 1921. gadā demobilizējies un iestājies LU Medicīnas fakultātē. 1924. gadā ieguvis ārsta grāda diplomu. Pēc tam bijis Straupes rajona ārsts; tur aprūpējis piecu lielu pagastu iedzīvotājus. Straupē darbojies par ārstu sešpadsmit gadu. Par nopelnīto naudu iegādājies automobili un nopircis Rīgā, Āgenskalnā, nelielu māju. Krievu okupācijas laikā viņš turpinājis strādāt Straupē. Kad 1944. gada vasarā tuvojusies frontes līnija, J.Kārklīņš atstājis Straupi un devies uz Kurzemi. Tur viņš uzņēmis Ventspils apriņķa un bēgļu medicīniskās aprūpes galvenā vadītāja pienākumus. Kad 1944. gada rudenī daudzi bēgļi ar laivām braukuši uz Zviedriju, arī J.Kārklīņš nolēmis šādā veidā izkļūt no Latvijas. Viņam tomēr nav laimējies, jo krievi panākuši laivu, kurā viņš atradies, un visus šīs laivas bēgļus pārveduši atpakaļ uz Ventspili. Paredzams bijis smags sods. Par J.Kārklīņa likteni uzzinājuši mājās palikušie straupieši un česinieki un pieprasījuši, lai viņu atbrīvo, jo ārsts viņiem esot nepieciešams. Krievi piekāpušies un J.Kārklīņš atgriezies Straupē. Tur viņš strādājis līdz 1964. gadam. Tad rajona iedzīvotāji sarīkojuši savam ārstam 40 gadu darba jubileju. Drīz pēc tam viņam veselība sākusi bojāties un darbu vajadzējis pārtraukt. Pārpūlēšanās viņu novedusi kapā. J.Kārklīņš guldīts Meža kapos (Rīgā) 1966.g. 6.maijā. Kopš studiju laika Rīgā J.Kārklīņš ir bijis korporācijas "*Fraternitas Metropolitana*" saimes loceklis – filistrs.

Kristaps Rudzītis dzim.1899.g. 23.aprīlī Tadaiku pagastā Kurzēmē kā skolotāja dēls. Absolvējis 1917. gadā Liepājā Nikolaja ģimnāziju ar zelta medaļu. Tā paša gada rudenī iestājies Akadēmijā un tur 1922. gadā ieguvis ārsta grāda diplomu. Latvijā atgriezies 1922. gada rudenī un tūlīt sācis strādāt par subasistentu LU Medicīnas fakultātes terapeitiskajā klinikā. 1923. gadā ieguvis ārsta tiesības Latvijā un ievēlēts par asistentu. Sākot no 1929.g. 1.aprīļa papildinājis koloidķīmijā Ķīlē, Vācijā. LU *Dr. med.* grādu ieguvis 1932. gadā un 1933. gadā ievēlēts par privātdocentu. No 1938.g. K.Rudzītis ir LU Medicīnas fakultātes propedeutiskās klinikas un diagnostikas katedras vadītājs – sākumā kā docents, bet vēlāk kā profesors. 1944. gadā viņš palika Latvijā. Tagad Rīgas Medicīnas institūtā K.Rudzīša skolnieki viņa vadībā strādā par

šūnu patofizioloģiju un bioķīmiju. K.Rudzītis ir korporācijas "*Fraternitas Metropolitana*" filistrs.

Vēl jāpiemin divi Akadēmijas latviešu audzēkņi: Eduards Šable un Kārlis Vanags. Datu par viņiem visai maz. Dr. E.Šable ir strādājis dažus gadus pie prof. E.Putniņa par asistentu LU Medicīnas fakultātes sieviešu slimību un dzemdniecības klinikā, bet nav zināms, ko viņš pirms tam un pēc tam darījis. Miris. Par Dr. K.Vanagu vienīgi zināms, ka 1919.g. viņš bijis Alūksnes latviešu garnizona galvenais ārsts.

No augšminētajiem datiem par Akadēmijas latviešu audzēkņiem ir redzams, ka gandrīz visi viņi pēc ārsta diploma iegūšanas ir strādājuši par kara ārstiem. Tie audzēkņi, kas iesaukti kara dienestā pirms Akadēmijas absolvēšanas, kas visbiežāk noticis pēc ceturrtā studiju gada, darbojušies kā ārstu vietnieki (krievu valodā tos sauca par "zaurjad" ārstiem), izpildot jaunāko un retos gadījumos pat vecāko ārstu pienākumus. Salīdzinot viņu dzīves gaitas vērojam, ka I pasaules karš un Krievijas revolūcija, ietekmējusi it sevišķi to audzēkņu studiju gaitas, kas tās uzsākuši neilgi pirms šiem notikumiem. Viņu studijas ir bijušas saraustītas un dažādas. Sakarā ar to daži audzēkņi pabeiguši studijas Akadēmijā paātrinātā gaitā – četros gados, turpretim diezgan daudzi ārsta diplomu ieguvuši nevis pēc pieciem gadiem, bet daudz vēlāk, daži pat pēc desmit gadiem Akadēmijā vai jau Latvijas Universitātē. Jāatzīmē arī tas, ka daudzi Akadēmijas latviešu absolventi ir iesaistījušies akadēmiskā darbā. LU Medicīnas fakultātē (1950.g. tā pārvērtās par patstāvīgu iestādi – par Rīgas Medicīnas institūtu) attiecīgās katedras savā specialitātē vadījuši P.Sniķers, R.Sniķers, P.Stradiņš, J.Primanis, K.Rudzītis un K.Veidemanis. No viņiem 1944. gadā, pirms Krievija okupēja Latviju, uz ārzemēm izceļojuši R.Sniķers un J.Primanis, bet K.Veidemanis miris Kurzēmē. Pēc Latvijas okupēšanas no Krievijas Rīgā atgriezies A.Šmits, kas tagad vada Bioķīmijas katedru. Kādu laiku par attiecīgo katedru vadītājiem darbojušies Rīgā esošie ārsti J.Romans un G.Ebels. Bez minētajām personām LU Medicīnas fakultātē par mācības spēkiem isāku laiku strādājuši P.Mucenieks, J.Jēgermanis, E.Šable un J.Knostenbergs. No visiem Akadēmijas latviešu audzēkņiem starp dzīvajiem, cik zināms, ir vienīgi K.Rudzītis un A.Šmits Latvijā, J.Primanis Amerikā un J.Knostenbergs Austrālijā.

Ar Akadēmiju saistīts ir arī LU Medicīnas fakultātes ķirurga un medicīnas vēsturnieka prof.*Dr. med.* Jēkaba Alkšņa (1870—1957) vārds. Viņš konkursa kārtībā Akadēmijai piekomandēts 1903. gadā un tajā veicis savus galvenos pētījumus uroloģijā profesora S.Fjodorova un profesora N.Veljaminova vadībā. 1907. gadā viņš akadēmijā ieguvis *Dr. med.* grādu. Publicējis 50 zinātniskus darbus. Arī bijušais LU Medicīnas fakultātes ķirurgs un Latvijas Sarkanā Krusta organizācijas dibinātājs prof.*Dr. med.* Jānis Jankovskis (1876—1925) ir strādājis Akadēmijā par ordinātoru dzemdniecības un sieviešu slimību klinikā pie prof. A.Lebeģeva, tad pie prof. N.Veljaminova ķirurģiskajā klinikā un pēc

tam pie J.Londona Eksperimentālās medicīnas institūtā pētījis spiedienu vēdera dobumā, sarakstījis 20 zinātniskus darbus.

No cittautiešiem, kas absolvējuši Akadēmiju un darbojušies LU Medicīnas fakultātē par mācību spēkiem, jāmin profesori Vasilijš Kļimenko, Eduards Gartjē un Ernests Fērmanis. Prof. *Dr. med.* V.Kļimenko Akadēmiju beidzis 1893. gadā un *Dr. med.* grādu tajā ieguvis 1895. gadā. Latvijā ieradies no Samāras universitātes 1921. gadā. Viņš vadījis iekšīgo slimību propedeutisko kliniku un diagnostikas katedru, kā arī dažus gadus lasījis lekcijas mikrobioloģijā. Prof. *Dr. med.* E.Gartjē Akadēmiju beidzis 1896. gadā un *Dr. med.* grādu ieguvis tajā 1900. gadā. LU Medicīnas fakultātē strādājis par profesoru bērnu slimībās no 1921. līdz 1944. gadam. Prof. *Dr. med.* E.Fērmanis studējis Akadēmijā no 1891. līdz 1896. gadam. Latvijā ieradies 1921. gadā no Tērbatas Universitātes. LU Medicīnas fakultātē vadījis Higiēnas katedru – sākumā kā docents, bet no 1927.g. kā profesors.

No šī pārskata redzams, ka Akadēmijai ir bijusi ievērojama loma medicīnas attīstībā Latvijā. Akadēmijas latvieši un daži citi cittautieši LU Medicīnas fakultātē ir vadījuši samērā daudzas katedras. Sakarā ar to viņi apmācījuši daudzus nākošos Latvijas ārstus, sagatavojuši sev līdzgaitniekus pedagoģiskajā un zinātniskajā darbā un paši rosigi nodevušies pētījumiem, kas veicina veselību un tās saglabāšanu. Viņu vietās pakāpeniski stājās viņu līdzstrādnieki, kas turpina savu priekšteču gaitas. Pēterburgas Kara Medicīnas akadēmijas vārds tādēļ Latvijas medicīnas vēsturē vienmēr ieņems ievērojamu vietu.

Papildinājums: Jānis Stradiņš 1970.g. 29. augustā ziņo, ka Edvins Bušs dzimis Kurzemē latviešu kalēja ģimenē. Studējis Kara Medicīnas akadēmijā no 1893. līdz 1898. gadam. Bijis asistents (1903—1924) pie prof. Veļjaminova, pēc tam ķirurģijas katedras vadītājs III Leņingradas Medicīnas institūtā un Jūras kara medicīnas akadēmijā.

THE IMPORTANCE OF THE PETERSBURG ACADEMY OF MILITARY MEDICINE IN THE DEVELOPMENT OF MEDICINE IN LATVIA (SUMMARY)

By Jēkabs Prīmanis

The well-known Latvian (later American) anatomist and anthropologist Jēkabs Prīmanis (1892—1971) describes the history of his alma mater, the Imperial Academy of Military Medicine in St.Petersburg. Several eminent physicians of Latvian origin were graduated from the academy. A list of such people, along with biographical sketches, is included in the article, which was written in 1970.